

Nro. 31.

A FELS. AUSTR. CSÁSZÁR, ES AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken Április 13-dik napján,
1808-ik esztendőben.

B é t s.

E most folyó Sz. György Havának 10-ik napján, Császár és Császárné Eö Felsegek, a' Csász. Kir. Fő Hercegekkel, a' Cs. Udvari Pařochiának Kápolnájában dél előtt 11 órakor, a' pálmagvak fel szenteltetésen, és a' Kristus szenvedésének emlékezetére tartott isteni tiszteleten meg jelentenek. — Entek végződése után, Cs. Kir. titkos Tanátsos, a' Fiumei Szabad Kir. Városnak 's Kikötőhelynek és az egész Magyar tengeri partoknak Gubernátorja Klobusitzki Klobusitzky József Úr Eö Excellentziája, mint Cs. Kir. valóságos titkos Tanátsos a' szokott hitef Eö Felsegé kezebe le tette.

H h

Az ide való Cs. Kir. napkeleti nyelveket tanító Akadémia tagjainak, e' folyó Aprilis 8-ikán szerentséjek vólt a' Fels. Császárné mélységes tiszteletére, 's idvezlésére. Ezen Akadémiának egy tanítványa Török nyelven köszöntötte meg Eö Cs. Felségét, e' nyujtott bé azon Akadémia képeben egy Arabs, Persiai és Német nyelven irt szép beszédet, mellyet nemcsak kegyelmesen venni, hanem ezen igen hasznos plánta oskolának azt is igirni méltóztatott Eö Felsége hogy ha az abban lévő tanuló ifjak az előttök való, 's azon Akadémiából került derék férfiaknak példájokat követik, azt maga kegyelmes óltalma alá venni méltóztatik.

A' Leopoldstadtnak Prater nevezetü útjában, a' 459-ik szám alatt lévő házban, egy Valmagini nevezetü tudos Mechanicus olly Mechanicum teatrumot állított fel, mellynek látása nem kevés gyönyörüséget szerez a' tudományokat és mesterségeket kedvellő Tudósokban. Ezt a' teatrumot Császár és Császárné Eö Felségek, Generalissimus Károly és Albert Sakszoniai Kir. és Tefséni Herczeg társaságokban kegyelmes jelenlétekkel, 's jó tettzésekkel meg tisztni méltóztatnak.

Melly igen szíven viselnye Felséges Uruink az ifjaknak jó neveltetéseket, 's abból folyó bölcsőségeket, az által nyilván valóvá tette, hogy a' Bécsi Csász. Universitásban egy olly katedrát emelni méltóztatott, mellyben a' Practica Philosophiának leg nemesebb, 's leg szükségesebb része a' Paedagogica, az az a' jó nevelésnek mestersége, taníttatni fog. A' kik vagy Német és Anglia Országokban meg fordultak, vagy az azokban költ tudos irásoknak 's könyveknek laistromát figyelmetesen meg olvasták.

tudhatják és tudják is bizonyosan, hogy a' múlt században semmi tudománynak gyakorlására 's tökéletesítésére nem feküdtek a' tudosok olly igen mint ennek az igen hasznos tudománynak gyarapítására. E' végére álltattak fel Német országnak csak nem minden részében a' nevelő institutumok, mellyekből sok deák, tudos, és erköltsi jóságú férfiak költtek ki. Ez az áldott fel tett tzélja vagyön Fels. Urunknak is ezen Paedagogica Catthdra' fel állításában, mellynek leg első tanítójává Milde Vincze Edvard udvari káplánt választotta ki ő Felsege; a' ki hetenként két órát fog adni a' Bécsi Cs. Universitas épületjében, és a' maga tanítói cursusát minden esztendőben köteles leszen el végzeni.

A' Cs. K. Udvarnál lévő Spanyol Követhez e' folyó hónap 7 dik napján egy Kurir érkezett Spanyol országból, a' ki a' Spanyol Monarchiában a' múlt Martiusban történt nagy változásról nékie bizonyos tudósítást hozott. — Generalissimus Károly és kedves testvér öttse János fő hercegek e' tavaszon Triestbe, Fiuméba, Zengbe, és több littoralis városokba utazni szándékoznak. — A' Laxenburgi nyári mulató palotában sok szép kszületek tétettetnek, az ő Cs. K. Felsegeknek méltóképpen lejendő fogadtatásokra nézve.

Orosz Birodalom.

Midőn 1805-ik esztendőben a' sárga hideglelés Spanyol Országban uralkodott, és sok ezer embert a' föld alá temetett volna, annak eltávoztatása végett szorosan meg tiltotta a' Pétersburgi Kormányfészék, hogy semmi külföldi ó köntöst szabad ne legyen a' Zsidóknak az Orosz birodalomba bé vinni.

Most minekutánna az ezen tilalomra alkalmatóságot szolgáltatott ok egészen meg szűnt volna, egy könnyörgő levelet nyújtottak bé a' Császárnak az ő köntösökkel kereskedő Izraeliták azt kérvén, hogy az illy kereskedés ismét engedődjön meg nekik. Az Orosz Császár mindazáltal kéréseknek nem engedett ezt adván okkúl, hogy mivel az illyetén kereskedés a' nép industriájának akadályára van, és mivel az illy régi ruha darabokkal együtt, könnyen, 's alattomba ragadó nyavalyák vitettethetnek és terjesztethetnek az Országban, ez a' kereskedés modja mostantól fogva soha meg nem engedődik.

A' 9-ik Martiusi Petersburgi tudósítások fzerént az eddig volt Commercialis dolgokra az az, a' kereskedésre ügyelő Minister Gróf Romanzow külső dolgokra ügyelő Ministerre tétetődött, Báró Budberg pedig, a' ki azon fontos hivatalt eddig viselte, maga kívánsága fzerént 10000 Rubel penzióval nyugodalomra bocsátódott. Valamint a' polgári ugy a' hadi dolgokban is sok változások vannak az Orosz Birodalomban. — Ezen Ország kikötőhelyeiben nagy tengeri készületek tétettetnek.

A' Svéciai Finnlandiában lévő Orosz Armadiának hadi tetteiről, 's munkáságáról még eddig semmi hivatalbéli tudósítás nem adatott ki. A' Svéciai Kir. Követ Minister Báró Stedingk még most is Pétersburgban múltat, ott is leszen mind addig, míg a' vizen való járás elkezdődik, és a' nekik adatott fregaton hazajába mehet. — Helsingfortsban sok meg töltött magazinumokat és 25 ágyút találtak 's nyertek az Oroszok. A' Svéciai katonaságtól 230 ember esett hadi fogságra.

Még eddig sammi nagy tszta nem eshetett az

Orosz és Svékus hadi seregek közt leg inkább azért, mivel a' Finnlandiában lévő rendkívül való nagy havak, a' köziklák közt lévő szoros utak, és sűrű erdők miatt felette nehéz előre nyomúlni. — Mihelyt az idő és utak engedik, mingyárt tovább marsiroznak az Orosz seregek, és leg elsöben is Swaborgot igyekeznek ostrom alá rekesztetni, mellynél erősebb vár ritkán van Európában, mivel minden bástyai granitközfalakkból vannak ki vágva. Hogyha ezt az erőtséget meg vehetik, úgy osztán kevés számat tarthatnak a' Svékusok Finnlandiához. A' tartománybéli katonaságot különbkülönbféle buzdító hirdetményekkel igyekezett a' Stokholmi Kormány-szék a' fegyver fogása fel gerjesztetni, de a' Finnlandiában lévő Orosz hadi nép időt nem engedett a' föld népének hadi lábra való állítására.

Méltó meg jegyzeni, hogy Finnlandiánál jobb tartománya Svécia Országnak nintsen, jó búzatermő földje, tűzi és épülethez való fája, szurokja, hamúszirja van. Északra Laplandiával és Orosz Országgal; délre Ingermanlandal, és a' Finnlandiai szoros tengerrel; napkeletre az Orosz Birodalommal; napnyugotra pedig a' Bothnisi szoros tengerrel határos. Déltől észak felé 130, napnyugottól napkeletre 150 mértföldet foglal magában. A' múlt században az Oroszok és Svékusok közt támadt háboruban 1713-ik esztendőben, az elsöbök által egészen el foglaltatott, hanem 1721-ik esztendőben a' Nystadti békeség kötésben csak nem egészen visszadatott Svécia Országnak. Azután 1742-ik esztendőben, ismét háború támadván azon két Ország közt Finnlandiának nagyobb részét ujjobban el foglalták az Oroszok, de a' következett esztendőben az Abói

békességben ujjobban vissza nyerte annak egy nagy részét a' Stokholmi Kir. Udvar. A' lakosok, kiknek száma 7 vagy 80000 főre tétettetik, szépen nőtt, jó szivü, 's uralkodó fejedelmekhez hiv emberek

A' Párisi Monitörnek első Aprilisi darabjában illy foglalatú Kieli tudositás olvastatik: „Az a' Kurir, úgy mond, a' ki a' Pétersburgi Cs. udvarnak Svécia ellen való hadi hirdetményét Stockholmba vitte, kénytelen volt a' Bothniai szoros tengert megkerülni. Ez a' hadi hirdetmény semmi változást nem tett a' Svéciai Király indulatjában. Ezen kurir által egy levelet küldött az Orosz Császárné maga testvérjének a' Svéciai Királynénak, mellyben atyafiságosan kérte, hogy igyekezzen a' maga férjét az Angliai szövetségtől el vonni, igyekezett is, de semmit sem eszközölhetett, férje a' Király alhatalosan meg maradt maga feltétele mellett. Orosz Generál Gróf Buxhowdennek Finnlandiában kiadott hirdetményére nézve arestaltatta le a' Svéciai Király az Orosz Cs. Követet Alópéust, és hogy több olly lépéseket is tett, mellyek nem kevés bánatba 's nyughatatlanságba ejtették a' Svéciai nemzetet. Az attól való tartás, hogy az Orosz Követség irasainak el petsételtetése sok személyt gyanúságba ejt; az attól való félelem, hogy a' Dánusok Dániából és Norvégiából ellenségesképen Svécia Országba befognak ütni; hogy a' Finnlandiában lévő Svéciai hadakozó hajóknak két harmad része az Oroszok kezekbe esett, Stockholmban olly nagy béketelenséget okozott, hogy világosan az Ország Rendjeinek öfzve gyüllésüket kívánnyák. — Így adja elő e' tárgyat a' Párisi Monitor.

Spanyol Ország.

Minekutánna IV. Károly Király a' Spanyol Országi Koronáról vagy önként le mondott, vagy arról le mondani kéntelenített, és az Asturiai Herczeg (igy neveztetnek ezen Országban a' Korona hercegeek) az uralkodó székbe bé ült volna, a' Kastiliai Fő Tanáts leg idősebb tagja, 's egyfzersmind ideig óráig való Kormányozója Don **Arias Antonio Mor**, Martzius napján következő hirdetményt adott ki: „A' Király, az én Uram **VII. Ferdinand**, különbkülönbféle parantsolatjaiban épen most adta tudtomra, hogy **Ő Felsege** azt végzette, hogy **Don Emanuel Godoy-nak** (ez a' **de la Pace** Herczegnek valóságos neve) minden ingó és ingatlan jószágai, javai, töke pénze, akárhol legyenek azok, confiscaltasának; hogy ezen jószágokra nézve minden szükséges intézeteket meg tétetett **Eő Kir. Felsege**, mint maga törvényes javaira nézve; hogy **Eő Felsege** meg határozta azt magában, hogy kevés napok múlva bé jöjjön a' városba a' maga ki hirdettetésére; de hogy azt óhajtya, hogy az **Ő Felsege Királyi személyéhez** nagyon ragaszkodott **Madritti nép** tsendésen és békefélegesen viselje magát, egyfzersmind bizouyosókká teszi őket, hogy **Eő Felsege** **Don Emanuel Godoyra**, az ő jószágaira 's jövedelmeire nézve parantsolatot adott ki; hogy vólta képpen arról fog gondolkozni, hogy minden igazságtalanságot, mellyet kedves alattavalói **Eő Felsege** miatt szenvedtek, meg fordítson, végtére, hogy szüntelen arra fog vigyázni, hogy az ő szerentséjeknek állandóvá való tételére minden intézeteket meg tehessen. Egyfzersmind azt is tudtomra

adja Eő Felsege, hogy Infanta do herczéget a' maga testörző Spanyol seregének Obersterévé, 's egyfzer mind a' Kasztiliai Fő Tanátsnak előülőjévé tette. Az én Uram a' Király azt akarja, hogy azok a' személyek, a' kik a' Sz Lorenzoi vizsgálás után számkivetésbe küldettek, vissza hivattásanak. Hogy mindezek kinek kinek tudtára legyenek, és hogy a' Madritti nép is tudhassa, melly igen munkás legyen a' Király az ő boldogságoknak eszközlésében, meg parantsolta, hogy ezt veletek közöllyem, mellyet imé bé is tellyesitek. — Költ Madritban Martzius 20.ik napján, 1808. — Alább irt Don Arias Moor.

A' Kasztiliai Fő Tanáts, vagy Fő Kormányfők is hasonló foglalatú hirdetményt adott ki azon alkalmatossággal: Abban a' szerentsés szempillantásban, úgymond, mellyben VII. Ferdinánd a' Királyi székre ült, a' köz tsendefséget semmi se háborítsa meg! Az ő hiv alattavalói, hozzája való szives hajlandóságoknak 's szereteteknek leg ottan elegendő próbáit adták. Tellyességgel ne kételkedjenek az Eő Kir. Felsege kegyelmességéről, az ő erántok, 's a' köz jó erant való szorgalmatosságáról, és a' Madritti nép kivanságának bétellegesítéséről. De a' mi az Eő Felsege fel tett tzeljának el érésére leg inkább szükséges, a' közönséges rendtartásban áll, és hogy ez fenn tartatódjék, avval hizelkedik magának a' Fő Kormányfők, hogy ezen városnak hiv lakosi honnyaikba vissza mennek, magokat tsendefsen viselik, meg lévén arról gyözetttve, hogy annál fogva az Eő Felsege uralkodásának első szempillantatjában hozzá való hiveségeknak, szereteteknek és örömöknek valóságos próbáit adják s. a. t. —

Barthol. Manos de Torres Eö Kir. Fel-
sége Tanátsofsa és Titoknokja.

A' 24.ik Martziusi Madritti Tudósításokból azt olvassuk, hogy a' Bergi Nagy Herczeg (Marsa Murat) azon napon, reggel, a' vezérlése alatt lévő Frantzia ármádiával oda érkezvén a' városba minden ellentállás nélkül be marsirozott; hogy azon nagyon örvendettek a' lakosok, és tapsolással 's szamos Viva-t! kiáltással fogadták légyen a' Fr. katonákat — A' hadi népnek hosszas és sèbes marsirozása után való jó kinézésén, nevezetefsen a' vasas Regementeknek szépségén felette tsudálkoztak az emberek. — A' fő vezér a' Bergi nagy Herczeg a' tengeri dolgokra ügyelő Tanats hazába szállott be kvartélyra. A' Madritti Gubernator, az ott volt Spanyol Országi Grandesek (Magnások) és az ott lévő katona őrizet nálla be mutattattak, kiket nagy nyájafsággal fogadott. A' Fr. lovasság és egy osztály gyalogság a' Madritti kaszarmákba izállottak be, a' tobbi hadi seregek a' város körül lévő tetőkön sátorokat vontak fel. — A' General Dupont corpora Segoviában 's Eskuriálban van. Madritban egészen helyre állitatott a' tsendesség, és a' mint a' Párisi Mönitörnek szólni tettik, nem egy könnyen, 's nem egy hamar fog az meg háborittatni.

Olasz Ország.

Palermoból, IV. Ferdinand Siciliali Király lakhelyéből azt írják, hogy az oda való Kir. Udvar parantsolatjára minden ottan találtatott Dánus hajók le árestáltattak, 's azoknak evező lapátjaik el vétettek. Magok ugyan a' hajós kapitányok szabadon mehetnek ide 's tova a' városban, hanem a' ha-

jós legények mind bé tsukattak. Az ott lévő Dániai Consulnak, a' ki ezen ellenséges velek való bánásnak okairól a' Siciliai Kir. Ministertől, Marquis Circeiótól értekezni kívánt, illy felelet adattott, hogy a' Palermo-i Kir. Udvar jól tudja mi okon mivelte légyen azt, egy olly nemzettel, melly az ő frígyes barátja az Angliai Király ellen hadat indított. A' Dánus hajokon lévő hajós legényeket sok féle szin alatt igyekeznek az Anglusok Angliai szolgálatba venni, a' kik mindazáltal világosan ki mondták, hogy ők Királyoknak hiveségében állandóul meg maradnak.

Napoleon Császárnak az a' végzése, melly szerént a' volt Hetruriai Országban a' Napoleon törvény könyvének a' jövő Majus 1-ső napjától fogva oda is bé kell vétetödni, Florentzia városában a' múlt Mártzius 20-ik napján közönségesé tétetett. Azon Orzágnak mostani fő kormányozója Dauchy General Fiorella, és több polgári 's hadi személyek is jelen voltak ezen ki hirdetésben.

Ez a' most nevezett Hetruriai Gubernator a' Hetruriai 3 osztályban azt is ki hirdettette, hogy a' Felséges Francia Császár és Olasz Országi Király szivesen kívánja és nézné, ha az oda való lakosok azon haszonban részesülni igyekeznének, mellyet a' Francia Ország déli osztályaiban lévő lakosok a' pamuk építéséből vesznek, és ha Hetruriának némelly környékeiben pamuk termő fák ültettetnének, mellyeknek bizonyosan jó elő menetek lenne a' Toskánai meleg levegő alatt.

A' Livornói Fr. General Consul tellyes hatalmat kapott arra Parisból, hogy az oda való lakosoknak zsákmányozó leveleket adjon az Anglusok ellen.

Ez a' hireletmény ilyen öröm kiáltással fogadtatott a' lakosoktól: Éljen Napoleon Császár!!!

Frantzia Birodalom.

A' 12-ik Martziusi Boulognei levelek szerént az ott való kikötőhely előtt gyakorta mutogatták magokat a' tengerenn ide 's tova járkáló és intselkedő Anglus hajók attól tartván, hogy ma vagy holnap az ott kikészült Frantzia hajósereg probát fog az Angliába való kifzallással tenni, mellynek előbb vagy később, de el múlhatatlanúl meg kell esni. — A' Bresti és Vlissingeni Fr. hajóseregek is egészlen ki vannak készölve, minden orában ki evezhetnek a' tágas tengerre, és mivel nagy számmal vannak, az Angliába ki szállani szándékozó Fr. hajóseregeknek mindenkor óltalmokra 's fedezésekre lehetnek. A' Fr. zsákmányozó hajóknak naponként mind jobban jobban nevedek a' számok, igen sok kárt tesznek az Angliai kereskedő hajóknak, e' mellett hadakozó hajóinknak olly planta oskolájok leszen, mellyben sok derek hajós legények és katonák fognak neveltetni.

Azok a' különös szépségű Arábiai lovak, a' mellyeket a' Török Császár a' Fr. Császárnak ajándékba küldött, és a' mellyekről néhány Német Országi újság levelek azt hirdették vala, hogy Napoleon Császár rendeléséből a' Rénus vizén által nem bocsattattak volna, Párisba már meg érkeztek, és a' múlt Martzius 21-ik napján a' Tuilleriesi Csász. palota ablakai előtt által vezettettek. Az elsőnek nyereg takarója betses kövekkel volt ki rakva, a' többi is igen tsinosan volt fel ékesítve.

A' Calaisi kikötőhelybe (Anglia Országgal által

ellenbe) egy posta hajó ment bé a' múlt Martzius 19-ik napján, a' midön a' tengeri dolgokra ügyelő Francia Commissariusok közzül egyik azon hajóra menvén tudakozza a' Commendantstól, ha nem tudja e', hogy semmi posta hajónak nem szabad oda bé menni. Erre az Anglus Commendans illy feleletet adott, hogy ő a' Prussziai Kir. követ Ministert Jákoby Urat vitte oda Londonból. De mivel előre is tudva vólt, hogy ez a' Minister Martzius 15-ik napja előtt oda fogna menni, olly parantsolat adott ki, hogy tsak azon napig bocsattassanak bé az oda való kikötőhelybe a' posta hajók. — Ezen kinyilatkoztatásra azon posta hajónak Morlaixba (Morlucumba) kellett menni.

Öt hólnappal ennekelötte egy Senatusconsultum által egy Senatorokból és Status Tanácsosokból álló Commissio rendeltetett ki a' végre, hogy a' törvényes dolgokra ügyelő Ministernek jelentése szerént a' törvényfzékeknél lévő hivatalos személyeknek magok viselete, a' kik ellen sok panasz ment a' Minister eleibe, szorosán vizsgáltsák meg. Ezen Commissionak jelentésére Martzius 24-ik napján 67 bírák fosztattak meg hivataljoktól.

A' Journal de l'Empire nevezetű Párisi újság leveleknek 30-ik Martziusi darabjában az a' Spanyol Országban történt revolutió, mellyről a' közelebb múlt posta napon költ Magyar Kurirnak 470-ik s következő lapjain mi is emlékeztünk, következőképen adatik elő: „Az Insurgensek fel tett zélijokat ekkorig még el érték. Martzius 19-ik napján, reggeli 9. órakor egy Kir. testörző katona de la Pace herceget, a' ki éhen és szomjan lakó palotájának hatrúlsó részében egy setét rejteklyukban

36. óráig vólt, fel találta. Bizonyossan meg ölték volna őtet az insurgensek, avagy zenebonáskodók, ha az Asturiai herczeg a' Királyné kérésére magát közbe nem vetette, 's őtet a' dühösködő sokaság kezéből ki nem vette volna. Ez az egyébként sok titulussal és méltosággal fel ruházott férfiú, a' kit utollyára Fő Admirálisnak tett a' Király, egyik szeménn meg sebesített, vérrel bé borított, két testörző katona által a' kaszármába hurtzoltattott, és kéntelen vólt a' korona herczeg azt igirni, hogy őtet törvénybe fogja idéztetni. — Dél után 3. órákor sok nép gyűlt a' kaszármá eleibe, a' kikhez katonák is sokan tsatolták magokat. Irtóztató beszédek hallattak ottan, fejeket és vért kivántak, a' leg főbb személyek avval vádoltattak, hogy ők de la Páze herczeget a' közönséges bosszúállás előtt el rejteni, 's Granadába küldeni igyekeznek. Ezen kétséges kimenetelű környülállások közt az insurgenseknek tudokra adatta IV. Károly Király, hogy ő a' Kir. Koronát le teszi. — Az Asturial herczeg, a' ki a' Királynak ezen maga kinyilatkoztatása által uralkodó Királyné lőnn, a' zenebonáskodó népek mingyárt meg igirte, hogy ő itiló birák kezébe fogja de la Páze herczeget adni. — Közönséges örömet gerjesztett benne ez a' nagy változás. Azok a' személyek, a' kik az Asturial herczegnek édes atya ellen való őszve esküvésében részesek lévén, számkivetésbe küldették, mingyárt vissza hivatattak, a' kik közt leg nevezetesebbek vóltak herczeg Infanta do, Escoiquiz Canonicus az Asturial herczeg udvari mestere, Marquis Ayerde annak fő Komornyikja, Gróf Orgaz, Gr. Bornos és a' Kir. herczeg minden udvari tisztjei, és tselédi.

I. Napoleon Császárnak Árgusi szemei nemcsak a' polgári és hadi, hanem a' Franczia Országú ifjuságnak nevelésére tzelzó dolgokra és tárgyakra is ki hatnak. Jól tudja ő azt hogy a' tudományok nélkül egy Ország sem virágozhat, egy sem boldogúlhat. Erre nézve a' múlt Martzius 17-ikén a' közönséges Oskolákra és tanításra nézve egy olly Csász. végzést adott ki, melly 19 titulust és 144 tziikkelyt foglal magában.

Az I-ső titulusban az Universitásnak közönséges organisatioja adattatik elő, melly következő tziikkelyeket foglal magában. a) A' közönséges tanítás az egész Frantzia Birodalomban az Universitásra bizattatik. — b) Egy oskolát egy tanító széket sem lehet a' Csász. Universitáson kívül, 's az abban lévő fő Directornak engedelve nélkül fel állítani. — c) Senki sem oskolát fel nem nyithat, sem közönséges tanítást nem adhat, a' ki a' Cs. Universitásnak nem tagja, és annak valamelly Facultásától avagy Szakaszától nem gradáltatott. Azonban a' nevendék Papságnak tanitása a' Megyebéli Érsekektől és Püspököktől függ, a' kiknek igazgatóikat és Professoraikat ők választják és ők hívják meg, de ő nekik is a' Seminariumoknak dolgaikra nézve, a' mi Cs. végzésünkhöz kell magokat szabni. — d) A' Cs. Universitás annyi Akademiákból fog állani a' mennyi fő törvényzékek vannak. — e) Az Akademiákhoz tartozó Oskolák következő rendel következnek egymás után: aa) A' felsőbb tudományokat (Scientias sublimiores) tanító és gradusokat osztogató Facultások. — bb) A' régi nyelveket, a' historiát, rhetorikát, Logikát, és a' matematikai 's physiká tudományoknak fundamentomós ágazatit ta-

nitó Lyceumok. — cc) A' régi nyelveknek, históriának és tudományoknak első ágazatit tanító Collegiumok. — dd) Az Institutumok, az az, a' magános Tanítóknak Oskoláik, a' mellyekben a' tanítás a' Collegiumokban való tanításhoz hasonlít. — ee) A' Pensiok, az az, asztalt és tanítást adó intézetek, és magános Tanítók, a' kik semmi mély tudományokat nem tanítanak. — ff) A' kis vagy elementaris Oskolák, mellyekben az olvasást, írást, és az aritmetikának fundamentomos részét tanítják.

II. Titulus a' Facultásokról, mellyek 5 rendbeliek lesznek, úgymint a' Theologica (minden Érsekségben egy, és a' Protestánsoknak Strasburgban és Genevában egy egy) Juridica, Medica, Mathematica, Physica, és Litteraria — A' Theologica Facultásbéli Professorokat, magok az Érsekek és Püspökök nevezik ki és hívják meg; a' nagy Mester leg alabb három Theologiae Doktort projectal, a' kiknek concurrálni, az az, meg vizsgáltatni kell, és a' fog Professornak ki neveztetni. a' ki a' Theologica Facultas leg alkalmasabbnak talál és itél. Leg elsőben a' Nagy Mester nevezi ki a' Theologica Facultashoz való Decanusokat és Professorokat azok között, a' kiket az Érsekek és Püspökök ajánlani fognak. Hasonlóképen fognak a' több Facultásokban is a' Professorok választatni. A' Theologica Facultas leg alabb 3. Professorokból fog állani, egy az Egyházi Historiának, egy a' Dogmaticának, egy az Evangelica Moralis Tudománynak tanítására. Ezek közül leszén egyik a' Facultas Decapusa.

A' többit másszor,

Török Birodalom.

Néhány hetek alatt (igy szólunk a' Konstantzínápolyi levelek) sok Kurírok mentek mind Európába, mind napkeleti Indiába, a' kiket többire a' Fényes Portánál lévő Fr. követ. General Sebastiani küldött. Ennek a' felnyílt szemü, és a' Frantzia Birodalom dolgait igen böltsen kormányozni tudó Ministernek igen betses ajándékokat adott az uralkodó Zultán, sőt a' mint írják, azt is meg engedte, hogy egy Frantzia osztálysereg Albanian kereszttül marsirozhasson az Anglusok ellen.

Smirnából Natoliának népes és kereskedő városából 's kikötőhelyéből így írnak. A' mi tengeri kereskedésünket, úgy mond, az Archipelagusban vigyázó Anglus hajósereg egészen semmivé tette. Minthogy napnyugoti Indiából semmi kaffét nem vehetnek kereskedőink, sok Arábiai és Jávai kaffét hozattak Egyiptomból. Ha az Orosz és Török Birodalom közt munkába vétetődött békefegyver megkötülhet, innen, t. i. Smirnából sok kaffé fog Konstantzínápolyon kereszttül Bécsbe 's egyéb Európai városokba küldettetni.

Jegyzés. Tulajdonképen a' bődög Arábia volt a' kaffé termő fának hazója, onnan plántalták azt által az Anglusok és Hollandusok napkeleti 's napnyugoti Indiába. Az Arábiai vagy Mockai kaffé leg jobbnak tartatik. Egy Francia kereskedő vitte azt 1642-ik esztendőben Levantéből Marsiliába leg elsöben, 's ő tanította meg az avval való élest. Hogyha Anglia békefegyverre nem lép, szükség leszen Európának Arábia kaffét hordatni Asiából. Egyedül a' napnyugoti Indiai kaffének oltsósága okozta azt, hogy az Arábiai kafféval való élest meg szünt.